

Міністерство культури, молоді та спорту України

*Державний науково-методичний центр
змісту культурно-мистецької освіти*

«СХВАЛЕНО»

Науково-методичною радою
Державного науково-методичного центру
змісту культурно-мистецької освіти
Протокол № 1
від «04» лютого 2020 р.

**Типова навчальна програма з навчальної дисципліни
«УДАРНІ ІНСТРУМЕНТИ»
елементарного підрівня початкової мистецької освіти**

**Київ
2020**

Типова навчальна програма з навчальної дисципліни «Ударні інструменти» елементарного підрівня початкової мистецької освіти. Київ, 2020. 32 с.

Укладачі: **Є. І. Дудник** – директор Комунального позашкільного спеціалізованого мистецького навчального закладу «Дитяча музична школа № 1 ім. П. І. Майбороди» (м. Полтава), спеціаліст вищої категорії, викладач-методист; доцент кафедри музики Державного закладу «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка»; член Творчої спілки «Асоціація діячів естрадного мистецтва України», член «Національної Всеукраїнської музичної спілки», лауреат міжнародних конкурсів, заслужений артист естрадного мистецтва України, заслужений працівник культури України;

В. М. Зінченко – викладач музично-теоретичних дисциплін теоретичного відділу Дитячої музичної школи № 4 імені Д. Д. Шостаковича (м. Київ); методист вищої категорії відділу формування і моніторингу змісту та якості культурно-мистецької освіти Державного науково-методичного центру змісту культурно-мистецької освіти.

Рецензенти:

С. І. Хмиров – викладач класу ударних інструментів Запорізької дитячої музичної школи № 6, спеціаліст вищої категорії, викладач-методист; лауреат міжнародних та всеукраїнських конкурсів; член Національної всеукраїнської музичної спілки України; художній керівник ансамбля ударних інструментів «Образи ритмів»; заслужений діяч мистецтв України;

М. М. Томасишин – викладач вищої категорії Київської муніципальної академії музики ім. Р. М. Глієра;

А. П. Кузьменчук – викладач Київської дитячої музичної школи № 33 імені В. Пухальського; демонстратор ударних інструментів корпорації Yamaha.

ЗМІСТ

ВСТУП	3
1. Мета та завдання нормативного змісту типової навчальної програми з навчальної дисципліни «Ударні інструменти»	4
2. Рекомендовані форми організації освітнього процесу та методи навчання	6
3. Форми та засоби поточного і підсумкового контролю	7
4. Вимоги до матеріально-технічного забезпечення освітнього процесу	10
5. Нормативний зміст, обсяг навчальної дисципліни та результати навчання	11
6. Критерії оцінювання рівня досягнення результатів навчання	28
7. Список інформаційних джерел	30

ВСТУП

Типова навчальна програма з навчальної дисципліни **«Ударні інструменти»** (далі – типова навчальна програма) містить загальний нормативний зміст, обсяг та результати навчання учнів початкової мистецької освіти елементарного підрівня музичного спрямування.

Типова навчальна програма встановлює мету, завдання навчальної дисципліни відповідно до ключових компетентностей, рекомендовані форми організації освітнього процесу, види навчальних занять, методи навчання, форми і засоби поточного та підсумкового контролю, рекомендації щодо його проведення, а також критерії оцінювання рівня досягнень результатів навчання.

Опанування нормативного змісту типової навчальної програми дає можливість здобувачам освіти набути визначених типовою освітньою програмою з музичного мистецтва (інструментальні класи: ударні інструменти) компетентностей у своєму повсякденному житті, а також продовжити навчання на наступному підрівні початкової мистецької освіти за фахом або спорідненим видом мистецтва.

Типова навчальна програма орієнтована на здобуття початкової музичної освіти елементарного підрівня здобувачами освіти (учнями) у мистецьких школах (музичних школах, музичних відділеннях шкіл мистецтв), а також може бути використана іншими суб'єктами освітньої діяльності, які реалізують програми позашкільної освіти за мистецьким напрямом.

Нормативний зміст типової навчальної програми розрахований на дітей, які розпочинають навчання в 6-7 років (перший клас початкової загальноосвітньої школи), а також може бути реалізований у навчанні осіб старшого віку, які не мають початкових компетентностей, формування яких передбачено цією типовою навчальною програмою. У разі навчання осіб, старших за 6-7 років, кількість років навчання для опанування змісту типової навчальної програми може скорочуватись з урахуванням психофізичного розвитку учня/учениці, його/її можливостей, темпу опанування ним/нею нормативного змісту для досягнення результатів навчання, передбачених для

четвертого року здобуття освіти на елементарному підрівні. У цьому випадку вивчення теоретичної бази та оволодіння практичними навичками ущільнюється в часі.

Нормативний зміст навчання базується на світових традиціях й сучасних досягненнях у галузі виконавства на ударних інструментах та ударного музичного мистецтва в Україні; враховує актуальні потреби особистості у творчому самовираженні, формуванні образного мислення, емоційного та естетичного досвіду.

Типова навчальна програма є основою для розроблення викладачем робочої навчальної програми з навчальної дисципліни *«Ударні інструменти»*, в якій конкретизується: тематика; послідовність викладу навчального матеріалу; комплекс музично-педагогічних методів, підходів та інструментів; заходи поточного контролю та обсяг годин на опанування учнями змісту навчальних модулів відповідно до їх здібностей і можливостей.

1. Мета та завдання нормативного змісту типової навчальної програми з навчальної дисципліни «Ударні інструменти»

Мета нормативного змісту типової навчальної програми полягає в залученні учня/учениці до музичної культури, прищепленні інтересу і любові до музики; ранньому виявленні та розвитку творчого потенціалу учня/учениці; формуванні, розвитку та удосконаленні початкових навичок гри відповідної технічної складності на ударних інструментах; застосуванні засобів музичної виразності під час відтворення музичних творів; опануванні навичок колективного музикування та гри в ансамблях та оркестрах ритмічних форм та стилів; виробленні мотивації до самостійного навчання шляхом залучення до пошуку, прослуховування, вивчення та виконання творів музичного мистецтва для гри на ударних інструментах.

Для досягнення цієї мети проводиться робота викладача та учня/учениці за такими напрямками:

формування та розвиток виконавського апарату – робота над загальною поставою учня/учениці, так як клас ударних інструментів різноманітний і включає в себе декілька інструментів – робота над поставою є ключовим напрямом та завданням протягом всього терміну навчання (відпрацювання ігрових рухів, формування самоконтролю над м'язовими відчуттями, розвиток координації рухів, розміщення пальців на паличці, робота над «замком», гра різних ритмічних вправ для розвитку техніки, як на малому барабані так і на ксилофоні, маримбі, вібрафоні та ударній установці);

робота над якісним звуковидобуванням і чітким звуком як на мембранних так і на звуковисотних ударних інструментах – формування уявлень про якісний звук під час гри на ударних інструментах з визначеною висотою звука (ксилофон, вібрафон, дзвіночки, маримба) та з невизначеною висотою звучання (барабанах), робота над звуком «відскоком» на різних ударних інструментах, розуміння залежності якісного звуковидобування від правильної постави апарату – розміщення пальців на паличці в «замку»

та положення рук щодо інструменту, робота над корпусом під час гри на звуковисотних інструментах (ксилофон, вібрафон, маримба), робота над артикуляцією за допомогою вправ;

робота над технічним розвитком – гра вправ різної ритмічної складності; *двійками, тріолями, шістнадцятками, квінтолями, секстолями, септолями, парадідами, рудиментами, дідами, флеймами* на малому барабані та ударній установці;

емоційно-образне виконання творів – розвиток художньо-образного мислення за допомогою формування вміння емоційно сприймати і відтворювати на інструменті музичні твори;

розвиток навичок читання нот з листа – практичне використання знань, вмінь і навичок з музичної грамоти, формування вміння точно відтворювати на інструментах нотний текст, штрихи, динаміку;

розвиток вміння підбирати стиль та ритм на слух – формування здатності орієнтуватися в стилях для колективного музикування та гри в ансамблях та оркестрах ритмічних форм та стилів;

знання репертуару для ударних інструментів, що включає твори різного характеру, стилів і жанрів (п'єси, етюди, музичні мініатюри, соло без акомпанементу) відповідно до змісту типової навчальної програми;

опанування навичок сольного виконавства (соліста-інструменталіста);

застосування на практиці – володіння оркестровими інструментами в духовому, естрадному оркестрах, колективах різного складу.

Зміст типової навчальної програми передбачає:

розвиток інтересу і любові до класичної музики;

розвиток музичних здібностей – ритм, слух, пам'ять, емоційна сфера, музикальність та артистизм;

набуття основних навичок гри на ударних інструментах;

опанування сучасних технік маршового спрямування;

виховання інструменталіста-соліста;

читання простих творів з листа;

самостійно розбирати твори та працювати над ними;

творчу діяльність на публічних виступах;

гру на початковому рівні на ударних інструментах з визначеною висотою звука (ксилофон, вібрафон, дзвіночки, маримба) та з невизначеною висотою звучання (барабанах);

сучасні прийоми гри на ударних інструментах;

поєднання елементів традиційних музичних дисциплін (фах, читання нот з листа, ансамбль, музична грамота та практичне музикування, бесіди про мистецтво) в єдиному процесі послідовного набуття учнем/ученицею компетентностей (мистецько-теоретичної, теоретично-практичної в музичному мистецтві, музично-виконавської, компетентності з публічного мистецького виступу та колективної взаємодії в мистецтві).

Реалізація змісту навчання, визначеного типовою навчальною програмою, спрямовано на виконання таких **завдань**:

у когнітивній (пізнавальній) сфері – формування нових знань про основні художні напрями в музичному мистецтві; оволодіння технікою гри на ударних інструментах; формування в учнів початкових навичок слухання/розуміння/відтворення/творення музики шляхом практики інструментального музикування;

у ціннісно-мотиваційній сфері – формування потреби в постійному розширенні культурного світогляду та вишуканого музичного смаку, інтересу до барабанного виконавства та музичного мистецтва загалом; спонукання до виявів патріотичних почуттів; формування потреби до активної участі в освітньому процесі; формування здатності вступати в комунікацію з викладачами та іншими учнями, а також вміння якісно та усвідомлено організовувати самостійні домашні заняття; формування відповідальності за наявність результату;

в емоційній сфері – формування та розвиток художньо-образного мислення учня/учениці за допомогою захоплення та спонукання до емоційного сприйняття творів мистецтва; розвиток вміння створювати прості музичні образи із застосуванням засобів музичної виразності під час відтворення та інтерпретації музичних творів; розкриття творчого потенціалу учнів;

у психомоторній сфері – формування здатності учня/учениці до концентрації уваги; оволодіння ключовими навичками гри на ударних інструментах з вільною поставою, якісним звуком та чистою інтонацією за допомогою усвідомлення зв'язку правильно сформованих ігрових рухів і якісного звуковидобування; формування вміння повторювати за викладачем ігрові рухи (навички копіювання); прагнення покращувати власний ударний звук за допомогою напрацювання автоматичних рухів для поєднання, упорядкування навичок, що сприяє більш стабільному та впевненому виконанню.

2. Рекомендовані форми організації освітнього процесу та види навчальних занять

Освітній процес у межах типової навчальної програми здійснюється у формі навчальних занять (уроків), заходів поточного та підсумкового контролю.

Основною формою занять з навчальної дисципліни **«Музичний інструмент – ударні інструменти»** є індивідуальний урок. У процесі ведення занять практикується індивідуальний підхід до учнів, враховуються вікові психологічні особливості учнів, індивідуальний темп засвоєння ними навчального матеріалу. Тривалість уроку з урахуванням психофізіологічного розвитку та допустимого навантаження для різних вікових категорій визначається відповідно до встановлених норм чинного законодавства.

Для досягнення поставлених цілей і реалізації завдань навчальної дисципліни використовуються такі методи навчання:

мовний (пояснення, бесіда, розповідь);

наочно-слуховий (показ, спостереження, демонстрування прийомів гри

на ударних інструментах викладачем);

практичний (робота учнів на інструменті, вправи);

аналітичний (порівняння та узагальнення, розвиток логічного мислення);

емоційний (підбір асоціацій, асоціативних рядів образів, художніх вражень, ігор);

інтегрований.

Сучасний урок базується на раціональному застосуванні різних методів і прийомів навчання, що є необхідною умовою реалізації навчальної мети, розвитку творчого потенціалу учнів.

Викладач має право на академічну свободу (свободу викладання, вільний вибір форм, методів і засобів навчання, що відповідають освітній програмі), педагогічну ініціативу та розроблення власного/власної (авторського/авторської) методу / прийому / методів викладання.

Навчальною програмою передбачені щорічно до 6 резервних, які використовуються викладачем для реалізації індивідуального підходу та забезпечення кожного/кожної учня/учениці можливістю опанувати нормативний зміст навчальної дисципліни в індивідуальному темпі. У разі досягнення учнями результатів навчання в межах часу, передбаченого для опанування навчальних модулів, викладач може за рахунок резервного часу планувати інші форми роботи, зокрема, відвідування культурно-мистецьких заходів, інших мистецьких акцій (концертів, конкурсів тощо), пов'язаних зі змістом мистецької освіти, передбаченим програмою навчання.

3. Форми та засоби поточного і підсумкового контролю

Поточний контроль навчальних досягнень учнів здійснюється на основі систематичного відстеження індивідуального розвитку учнів в освітньому процесі та спрямований на пошук ефективних шляхів розвитку кожного учня/учениці. Визначення особистих результатів та виставлення оцінок не передбачає порівняння з досягненнями інших учнів.

Метою оцінювання учнів у перші роки навчання є формування впевненості в собі, у своїх можливостях; відзначення будь-якого успіху; акцентування уваги на сильних сторонах, а не на помилках; діагностування досягнення на кожному з етапів навчання; адаптування освітнього процесу до здібностей дитини; запобігання відчуття страху помилки; виявлення проблем і вчасне запобігання їх нашаруванню; стимулювання бажання вчитися та прагнення досягати максимально можливих результатів.

Навчальні досягнення учня/учениці першого року навчання підлягають вербальному оцінюванню (вербальна характеристика навчальних досягнень), на третьому-четвертому роках навчання – як вербальному, так і бальному оцінюванню.

Для вербального оцінювання учнів пропонується система з чотирьох рівнів:

«має значні успіхи» – високий рівень;

«демонструє помітний прогрес» – достатній рівень;

«досягає результату за допомогою викладача» – середній рівень;
«ще потребує уваги і допомоги» – початковий рівень.

На третьому-четвертому роках навчання досягнення учнів оцінюються як вербально, так і в балах за 12-ти бальною шкалою.

Бальне оцінювання передбачає поділ досягнутих результатів на 4 рівня:

1. Початковий (1-3 бали).
2. Середній (4-6 бали).
3. Достатній (7-9 балів).
4. Високий (10-12 балів).

Для поточного контролю навчальних досягнень рекомендується участь учня/учениці у відкритих концертах класу, школи, інших концертних заходах не менше ніж два рази на рік з вивченим напам'ять твором. Такі виступи підлягають вербальному оцінюванню. Починаючи з другого року навчання один раз на рік рекомендується проводити технічний залік для оцінювання технічного розвитку учня/учениці. Проблеми, над якими необхідно працювати, фіксуються в робочій документації та обговорюються з учнем/ученицею і батьками. *Оцінювання в балах такі заліки не потребують.*

Наприкінці кожного навчального року учень/учениця бере участь у контрольних заходах:

комплексних контрольних заходах (академічних концертах) – наприкінці першого року навчання, які містять завдання з фаху і з музичної грамоти та практичного музикування;

контрольному заході (академічному концерті) – наприкінці другого та третього років навчання (тільки завдання з фаху);

підсумковому контрольному заході (іспиті) – наприкінці четвертого року навчання (тільки завдання з фаху).

Під час проведення **комплексного контрольного заходу** (академічного концерту) на першому році навчання комісія, яка складається з викладачів фаху та викладача/викладачів теоретичних дисциплін, вербально оцінює індивідуальні досягнення учня/учениці за поточний рік.

На прослуховування учнів під час **контрольного заходу** (академічного концерту) наприкінці другого та третього років навчання також запрошуються викладач/викладачі теоретичних дисциплін для обговорення індивідуального розвитку кожного/кожної учня/учениці.

Оцінювання виступу в балах на контрольних заходах відбувається починаючи із третього року навчання. Під час обговорення виступів учнів необхідно звертати увагу на:

правильну постановку рук за інструментом (малий барабан, ксилофон, маримба, вібрафон та ударна установка);

якість звуку (на мембранних та звуковисотних інструментах);

наявність текстових помилок;

емоційність виконання творів;

технічну підготовку учня/учениці;

належний сценічний вигляд;

співвідношення аплікатури рук;
 чітке виконання ритмічних групувань.

Підсумковий контроль результатів опанування навчальної програми «Музичний інструмент ударні інструменти» за елементарним підрівнем здійснюється на **підсумковому контрольному заході (іспиті)**.

Оцінювання на завершальному етапі передбачає співставлення досягнень учня/учениці з конкретними результатами навчання відповідно до компетентностей, визначених навчальною програмою на кінець четвертого року навчання. Виступ учнів оцінює комісія з викладачів фаху та викладача/викладачів теоретичних дисциплін. Під час оцінювання виступу учня/учениці на підсумковому контрольному заході (іспиті) необхідно враховувати такі змістові компоненти:

- 1) формування та розвиток постановки рук на малому барабані, ксилофоні;
- 2) ударна установка, маримба, вібрафон за наявності;
- 3) робота зі звуком;
- 4) емоційно-образне виконання творів;
- 5) розвиток навички читання нот з листа;
- 6) виховання слухового контролю та вміння управляти процесом виконання музичного твору;
- 7) формування самостійності під час виконання домашніх завдань;
- 8) володіння різними техніками виконавства;
- 9) використання художніх прийомів;
- 10) формування уявлення про методику розучування музичних творів і прийомів;
- 11) подолання виконавських труднощів.

Зміст і форми поточного та підсумкового контролю

Програмні вимоги		
Рік навчання	1 семестр	2 семестр
1	-	- 2 твори на ксилофоні - 1 твір на малому барабані - 5-10 етюдів на малому барабані - гамми у тональностях з 1 знаком на ксилофоні - 2 твори на ударній установці
2	- 2 твори на ксилофоні. - 1 твір на малому барабані соло - 1 твір на малому барабані під акомпанемент - 2 твори на ударній установці в супроводі фонограми «мінус» - 10-15 етюдів на малому барабані - гамми у тональностях до 2 знаків ксилофон	- 2 твори на ксилофоні - 1 твір на малому барабані соло - 1 твір на малому барабані під акомпанемент - 2 твори на ударній установці в супроводі фонограми «мінус» - 1 соло на ударній установці - 10-15 етюдів на малому барабані - гамми у тональностях з 2-ма знаками

	- рудименти, роли, парадідли	ксилофон - рудименти, роли, парадідли
3	- 2-3 твори на ксилофоні - гами у тональностях до 3-х знаків - 2 твори на малому барабані під акомпанемент - 1 твір малий барабан соло - 2 твори на ударній установці в супроводі фонограми «мінус» - 1 твір на ударній установці соло - 10-15 етюдів на малому барабані - рудименти, дідли, флейми, роли, парадідли - вправи на маримбі та вібрафоні	- 2-3 твори на ксилофоні - гами у тональностях до 3-х знаків - 2 твори на малому барабані під акомпанемент - 1 твір малий барабан соло - 2 твори на ударній установці в супроводі фонограми «мінус» - 1 твір на ударній установці соло - 10-15 етюдів на малому барабані - рудименти, дідли, флейми, роли, парадідли - вправи на маримбі та вібрафоні
4	- 2-3 твори на ксилофоні - гами у тональностях з 3-ма знаками - 2 твори на малому барабані під акомпанемент - 1 твір на малому барабані соло - 5-10 етюдів на малому барабані - 2-3 твори на ударній установці в супроводі фонограми «мінус» - 1 твір на ударній установці соло - маримба, вібрафон (за наявності) 1 твір - рудименти, дідли, флейми, роли, парадідли	- 2-3 твори на ксилофоні - гами у тональностях з 3-ма знаками - 2 твори на малому барабані під акомпанемент - 1 твір на малому барабані соло - 5-10 етюдів на малому барабані - 2-3 твори на ударній установці в супроводі фонограми «мінус» - 1 твір на ударній установці соло - маримба, вібрафон (за наявності) 1 твір - рудименти, дідли, флейми, роли, парадідли
	Підсумковий контрольний захід: іспит	

4. Вимоги до матеріально-технічного забезпечення освітнього процесу

Для результативного проведення занять з навчальної дисципліни «Музичний інструмент ударні інструменти»: відповідні приміщення (класи) мають бути забезпечені необхідним набором матеріально-технічних засобів, серед яких **обов'язковими базовими інструментами** (мінімальний набір) є малий барабан, ксилофон, маримба, вібрафон, ударна установка, великий барабан, трикутник, оркестрові тарілки. За можливості, рекомендовано використовувати *розширений набір ударних інструментів* – малий барабан (2); ксилофон (2), маримба, вібрафон, дзвіночки, фіпса (тренажер) (2), ударна установка (2), набір оркестрової перкусії (шейкер, тамбурін, ковбел, вудблок, шекерере, вібротон, клавіс, концертні томи та ін.), конги, бонги, джамби, набір маршових барабанів (малі барабани, томи, великі барабани, тарілки); столами, стільцями, шафою, пюпітрами для нот, стендом для наочних посібників, наочними матеріалами (літературою з фаху, методичними зразками тощо) та іншими ресурсами згідно з Нормативами матеріально-технічного забезпечення мистецьких шкіл, затверджених наказом Міністерства культури України від

19.06.2014 № 475 (зі змінами).

Додатково рекомендується використовувати технічне оснащення: ноутбук/комп'ютер або планшет (смартфон) з колонками, мікшерний пульт (для підключення аудіо носіїв до акустичних систем), фіпса або тренажер на стойці, метрономом, маркерна магнітна дошка.

5. Нормативний зміст, обсяг навчальної дисципліни та результати навчання

Перший рік навчання

Мета першого року навчання – ознайомлення з інструментами (базового рівня) класики: малий барабан, ксилофон, оркестрові інструменти, перкусія (за наявності); естрадні – малий барабан, ударна установка, перкусія (за наявності).

Розподіл змісту навчальної програми за модулями першого року навчання

Навчальні модулі	Зміст навчання	Середня кількість годин (1*/2** год. /тижд.)	Результати навчання
Навчальний модуль 1. Ознайомлення з інструментом малий барабан. Постановка рук на малому барабані. Вивчення тривалості нот. Гра нот на барабані.	Малий барабан Ознайомлення з інструментом, підбір паличок для занять під учня. Вивчення основної симетричної постановки рук на малому барабані – «замок», яка є основою під час навчання. Робота над розвитком техніки гри лівої та правої рук окремо. Вивчення тривалостей нот та пауз. Гра розвиваючих вправ на техніку на тренажері або барабані. Ознайомлення з простими розмірами. Гра під метроном. Гра нот під рахунок.	8/16 годин (з них резервна – 1)	Малий барабан Знає постановку рук – «замок», тривалості нот, паузи, розміри, назву інструменту. Грає як окремо однією рукою, так із чергуванням правої та лівої. Грає ритмічні вправи з рахунком вголос. Повторює за викладачем прості ритмічні вправи. Тримає руки на належній відстані від малого барабану. Слідкує за положенням пальців рук. Читає з листа прості ритмічні вправи. Грає чітко під метроном ритмічні вправи.

<p>Навчальний модуль 2. Продовження роботи над поставою на малому барабані. Гра ритмічних вправ. Ознайомлення з ксилофоном. Постановка рук, ніг корпусу на ксилофоні.</p>	<p>Малий барабан Гра восьмими, шістнадцятими з поступовим прискоренням темпу. Розбір видів ритмічного поділу (тріоль та квінтоль), особливості аплікатури рук під час гри. Вивчення твору на малому барабані з акомпанементом. Ксилофон Ознайомлення з ксилофоном. Вивчення розташування нот на ксилофоні. Постановка рук, корпусу на ксилофоні. Гра гами C-dur на ксилофоні різними тривалостями. Вивчення твору на ксилофоні.</p>	<p>9/18 годин (з них резервна – 1)</p>	<p>Малий барабан Знає тривалості нот (чверть, восьма, шістнадцята, тріоль, квінтоль). Грає вірною аплікатурою ритмічні вправи із тріолями та квінтолями. Виконує твір на малому барабані з акомпанементом. Ксилофон Знає ноти на ксилофоні. Демонструє правильну постановку рук на ксилофоні. Знає як потрібно тримати ноги та тулуб граючи на ксилофоні. Грає гаму C-dur різними тривалостями. Виконує твір на ксилофоні з акомпанементом.</p>
<p>Навчальний модуль 3. Гра вправ на малому барабані. Вивчення простого твору на малому барабані з акомпанементом. Вивчення гам у тональностях з 1 знаком. Робота над постановкою рук, тулуба та ніг за барабаном і ксилофоном. Посадка за ударною установкою.</p>	<p>Малий барабан Гра етюдів на малому барабані у розмірах 2/4, 3/4, 4/4. Читання з листа вправ на малому барабані. Розбір твору з акомпанементом. Ксилофон Гра гам у тональностях з одним знаком різними тривалостями нот. Гра вправ на ксилофоні: подвоєнні удари двома руками одночасно. Ударна установка Вивчення запису нот для ударної установки. Розміщення ніг, тулуба, рук під час посадки за ударною</p>	<p>9/18 годин (з них резервні – 2)</p>	<p>Малий барабан Чітко грає етюди на малому барабані під метроном Читає прості вправи на малому барабані з листа. Виконує чітко поставлені завдання щодо постави на малому барабані. Виконує твір з акомпанементом. Ксилофон Грає гами в тональностях з одним знаком різними штрихами та ритмічними групуваннями. Виконує чітко поставлені завдання щодо постави на ксилофоні. Вміє розбирати твори на ксилофоні. Ударна установка Володіє нотним записом ударної установки. Демонструє правильну поставу за ударною установкою.</p>

	установкою. Вивчення нотного матеріалу.		
Навчальний модуль 4. Гра вправ на барабані. Вивчення простого твору на ксилофоні та гра твору на малому барабані. Вивчення літерного позначення звуків. Вивчення твору на ударній установці у супроводі фонограми «мінус». Ознайомлення з іншими ударними інструментами (великий барабан, тарілки, трикутник, дзвіночки, тамбурин).	Малий барабан Гра вправ для розвитку техніки. Розбір нотного матеріалу на малому барабані. Ксилофон Гра гами на ксилофоні різними ритмічними вправами. Розбір нотного матеріалу. Вивчення літерного позначення звуків. Ударна установка Розбір твору на ударній установці. Ансамблева гра простих ритмічних вправ. Ознайомлення з оркестровими ударними інструментами та прийомами гри на них.	9/18 годин (з них резервна – 1)	Малий барабан Володіє чітко постановкою рук та тулуба під час гри на малому барабані. Читає ноти з листа на малому барабані. Чітко виконує вправи на розвиток техніки. Знає нотний матеріал на малому барабані, грає його з акомпанементом. Ксилофон Володіє чітко постановкою рук та тулуба під час гри на ксилофоні. Знає нотний матеріал на ксилофоні грає його з акомпанементом. Вивчив літерне позначення звуків. Ударна установка Грає твір на ударній установці під музичний супровід. Орієнтується в розмірах. Знає та розрізняє. Оркестрові ударні інструменти: (великий барабан, тарілки, трикутник, дзвіночки, тамбурин тощо). Грає в ансамблі прості ритмічні вправи на оркестрових інструментах.
Всього годин:		35* (з них резервних – 5) 70** (з них резервних – 5)	

*Зазначені мінімально необхідні результати навчання, що досягаються за 1 годину на тиждень.

**Для більш ефективного навчання на початковому етапі можливо додатково використовувати 1 годину з варіативної частини для підсилення результатів з фаху, яка рекомендована для індивідуальних уроків. Водночас результати навчання повинні містити більший об'єм навчального матеріалу. До навчального репертуару вносяться музичні твори відповідно до індивідуальних здібностей та темпу розвитку учнів. Типова навчальна програма може ускладнюватися залежно від темпу засвоєння учнями музичного матеріалу та набуття ними відповідних компетентностей. Протягом навчального року учень/учениця опановує не один, а три інструменти та твори на ньому.

За підсумками першого навчального року учні повинні:

демонструвати початкові навички гри на малому барабані з акомпанементом основним способом звукоутворення – *ударом*;

виконувати п'єсу на малому барабані з акомпанементом, два твори на ксилофоні з акомпанементом, два твори на ударній установці у супроводі фонограми «мінус», в ансамблі – елементарні прості ритми, ритмічні вправи на малому барабані;

читати елементарні вправи з листа;

знати назви інструментів з класу ударних інструментів, назви елементів на ударній установці;

знати нотну грамоту для ударних інструментів, розміри (2/4, 3/4, 4/4), літерні позначення звуків;

вміти правильно тримати палички, працювати на закріплення постави на малому барабані, ксилофоні та інших інструментах;

знати запис нот для ударної установки;

знати тривалості нот та паузи, їх позначення, виконувати як окремо кожною рукою, так і по черзі (цілі, половинні, чверті, восьмі, шістнадцяті, тріолі);

знати прості ритмічні формули;

вміти робити розбір аплікатури;

грати вправи для закріплення постановки (як окремими руками, так і чергуванням рук в повільному темпі);

грати вправи на малому барабані;

грати вправи на ударній установці;

знати діапазон інструменту (ксилофон);

знати складові інструменту (ударна установка);

ознайомитися з інструментами оркестрової групи симфонічного та духового оркестру.

Другий рік навчання

Мета другого року навчання – робота над постановкою рук, тулуба, ніг під час гри на малому барабані, ксилофоні; робота над технікою гри, розвитком рухливості; гра вправ, застосування простих рудиментів (ролів, парадідлів) під час гри на установці; вивчення динамічних відтінків та їх позначень, видів ритмічного поділу (септолі, секстолі, октолі), штрихів (тремоло, staccato, legato); ознайомлення з музичними жанрами «марш», «вальс», «полька»; використання різноманітних форм музикування.

**Розподіл змісту навчальної програми за модулями
другого року навчання**

Навчальні модулі	Зміст навчання	Середня кількість годин (1*/2** год./тижд.)	Результати навчання
<p>Навчальний модуль 5. Продовження роботи над постановкою рук на малому барабані та ксилофоні. Вдосконалення постановки рук, посадки за ударною установкою.</p>	<p>Малий барабан Робота над постановкою рук, ніг, тулуба під час гри на малому барабані Гра вправ на закріплення постави на барабані. Робота над технікою під час гри на малому барабані. Ксилофон Робота над постановкою рук, ніг, тулуба під час гри. Робота над розвитком рухливості під час гри на ксилофоні. Гра арпеджіо, тризвуків. Гра як з правої, так і з лівої руки видів ритмічного поділу (дуолі, тріолі, квартолі кожною рукою окремо та чергуючи) у гамі C-dur для розвитку рук. Вивчення штрихів tremolo, staccato, legato. Ударна установка Гра вправ на ударній установці, з використанням чверті, восьмої, тріолі, шістнадцятої (як окремими руками, так і почергово). Гра початкових вправ із застосуванням великого барабану. «Rock» – ознайомлення зі стилем.</p>	<p>8/16 годин (з них резервна – 1)</p>	<p>Малий барабан Володіє прийомами гри на малому барабані. Читає з листа на малому барабані. Грас вправи як з лівої, так і з правої руки. Самостійно вдома розбирає ритмічні вправи на малому барабані. Ксилофон Грас тризвуки та арпеджіо з різних рук на ксилофоні. Грас в гамі C-dur вправи на розвиток техніки рук. Самостійно вдома розбирає нотний матеріал на ксилофоні. Вивчення штрихів tremolo, staccato, legato. Ударна установка Вміє використовувати великий барабан під час гри на ударній установці. Координує аплікатуру рук та ніг під час гри вправ на ударній установці. Має уявлення про стиль «Rock».</p>
<p>Навчальний модуль 6. Робота над технікою рук на малому барабані</p>	<p>Малий барабан Початок роботи над вивченням рудиментів. Вивчення видів ритмічного поділу</p>	<p>9/18 годин (з них резервна – 1)</p>	<p>Малий барабан Знає складні ритмічні групування. Грас з листа вправи із септолями секстолями,</p>

<p>та ксилофоні. Ознайомлення з асиметричною постановкою на малому барабані. Робота над динамікою.</p>	<p>(септолі, секстолі, октолі). Робота над двійками. Ознайомлення з асиметричною постановкою рук на малому барабані. Розбір сольного твору на малому барабані. Розбір динамічних відтінків та прийоми їх застосування під час гри. Ксилофон Робота над гамами. Вивчення твору на ксилофоні. Робота над діапазоном на ксилофоні (положення тулуба та рук). Розбір динамічних відтінків та прийоми їх застосування під час гри. Ударна установка Застосування ролів під час гри на ударній установці. Робота над координацією рук і ніг під час гри вправ на ударній установці. Вивчення твору в супроводі фонограми «мінус». Гра вправ під метроном. «Disco» – розбір стилю.</p>		<p>октолями. Володіє на початковому рівні асиметричною постановкою (ліва рука вірно тримає паличку). Вільно виконує сольний твір на малому барабані з листа. Знає динамічні відтінки. Грає прості рудименти. Ксилофон Знає динамічні відтінки. Грає твір на ксилофоні з акомпанементом. Ударна установка Грає твір на ударній установці у супроводі фонограми «мінус». Грає в стилі «Disco».</p>
<p>Навчальний модуль 7. Робота над постановкою рук на інструментах (малий барабан, ксилофон). Гра вправ на розвиток техніки рук на інструментах (малий барабан ксилофон). Робота над музичними творами.</p>	<p>Малий барабан Продовження роботи над вдосконаленням техніки читання нот з листа на малому барабані. Гра вправ у розмірах розміри 3/8, 6/8. Вивчення пунктирного ритму. Вивчення сольного твору. Продовження роботи над асиметричною постановкою. Розбір твору з акомпанементом на малому барабані. Гра етюдів на малому барабані. Ксилофон Початок роботи над твором на ксилофоні.</p>	<p>9/18 годин (з них резервні – 2)</p>	<p>Малий барабан Вміє рахувати та грати прості вправи в розмірах 3/8, 6/8. Вміє рахувати та грати вправи із пунктирним ритмом. Грає твори, відтворює всі технічні та динамічні вимоги. Читає етюди на малому барабані відповідно до вимог. Ксилофон Грає тремоло на ксилофоні на <i>forte</i> та <i>piano</i>. Технічно грає гами на ксилофоні. Правильно координує аплікатуру рук під час гри</p>

	<p>Робота над технікою рук під час гри на ксилофоні. Робота над тремоло на ксилофоні. Робота над швидкістю гри гам на ксилофоні. Гра гам у тональностях до 2-х знаків. Робота над координацією аплікатури рук під час гри різних штрихів. Ударна установка Робота над технікою ніг під час гри у стилях «Disco» та «Rock». Робота над технікою рук та ніг за ударною установкою (хет та великий барабан). Розбір сольного твору на ударній установці. Вивчення твору на ударній установці в супроводі фонограми «мінус». Гра жанрів «марш», «вальс», «полька» на ударній установці.</p>		<p>різних штрихів. Ударна установка Координує гру рук та ніг на ударній установці. Чітко орієнтується в стилях «Disco» та «Rock», підбирає їх на слух. Виконує твори на ударній установці як сольо, так і в супроводі фонограми «мінус». Грає в жанрах «марш», «вальс», «полька» на ударній установці.</p>
<p>Навчальний модуль 8. Робота над вправами для розвитку техніки рук. Робота над різними видами постановок рук під час гри на малому барабані. Робота над творами. Збалансована гра на ксилофоні та ударній установці під час гри під супровід.</p>	<p>Малий барабан Пунктирний ритм – особливості виконання, аплікатура рук на малому барабані. Гра етюдів та вправ на розвиток техніки рук. Вивчення творів під акомпанемент. Гра вправ асиметричною постановкою на малому барабані. Ознайомлення з «маршовими» прийомами. Синкопа, особливості її рахунку та виконання на малому барабані. Перенесення сильної долі, гра вправ із синкопами. Ксилофон Гра гам в тональностях до 2-х знаків різними штрихам, вдосконалення техніки рук на ксилофоні.</p>	<p>9/18 годин (з них резервні – 2)</p>	<p>Малий барабан Грає вправи на пунктирний ритм на малому барабані. Вільно рахує та грає синкопований ритм, вміє переносити сильну долю. Виконує етюди на малому барабані як в розмірах 2/4, 3/4, 4/4, так і в 3/8, 6/8. Грає вправи на малому барабані асиметричною постановкою та знає «маршові» прийоми на базовому рівні. Ксилофон Грає гами в тональностях до 2-х знаків технічно, чітко попадає на ксилофоні в центр пластини. Грає чітко з правильною динамікою твори на ксилофоні, з акомпанементом.</p>

	<p>Гра арпеджіо тризвуків восьмими та шістнадцятими. Вивчення твору. Робота над тремоло цілими та половинними нотами. Ударна установка Робота над збалансованою грою рук та ніг на ударній установці під метроном. Вивчення сольного твору в супроводі фонограми «мінус». Ансамблева гра.</p>		<p>Володіє тремоло на цілі та половинні ноти, виконує їх як з лівої, так і з правої руки. Ударна установка Координує гру рук та ніг на ударній установці під час виконання різних ритмів під метроном (хет та великий барабан). Виконує твори на ударній установці в повному обсязі. Володіє навичками ансамблевої гри.</p>
Всього годин:		35* (з них резервних – 6) 70** (з них резервних – 6)	

*Зазначені мінімально необхідні результати навчання, що досягаються за 1 годину на тиждень.

**Для більш ефективного навчання на початковому етапі можливо додатково використовувати 1 годину з варіативної частини для підсилення результатів з фаху, яка рекомендована для індивідуальних уроків. Водночас результати навчання повинні містити більший об'єм навчального матеріалу.

До навчального репертуару пропонуються музичні твори відповідно індивідуальних здібностей та темпу розвитку учнів. Програма може ускладнюватися залежно від темпу засвоєння учнем/ученицею музичного матеріалу. Протягом навчального року учень/учениця опановує не один інструмент, а декілька, а кількість вивчених творів залежить від здібностей учня (не менше одного).

За підсумками другого навчального року учень/учениця повинен/повинна:

Малий барабан

демонструвати правильну постановку рук, тулуба, ніг під час гри на малому барабані;

демонструвати техніку гри;

знати види ритмічного поділу (септолі, секстолі, октолі);

демонструвати техніку гри під час виконання вправи двійки, парадідли, рудименти;

знати вивчені динамічні відтінки (*forte, piano, mezzo-forte, crescendo, diminuendo*) та їх позначення;

вміти читати з листа;

знати розміри 3/8, 6/8 та грати прості вправи в них;

знати пунктирний ритм, синкопу;

знати та розуміти що таке традиційна асиметрична постановка рук на малому барабані;

володіти базовими «маршовими» прийомами;
вміти виконувати 10-20 етюдів різної складності; 2 твори з акомпанементом; 2 сольних твори.

Ксилофон

демонструвати правильне положення корпусу та рук під час гри на ксилофоні в різному його діапазоні;

вміти коригувати постановки рук та тулуба під час гри на 2-3 октави;

демонструвати володіння виконавською технікою: виконувати мажорні та мінорні гами в тональностях до 2-х знаків різними штрихами; тризвуки та арпеджіо (у мелодичному розташуванні); тремоло цілими, половинними та четвертними нотами;

грати як з правої, так і з лівої руки види ритмічного поділу (дуолі, тріолі, квартолі, кожною рукою окремо та по чергово) у гамі C-dur, вивчення штрихів tremolo, staccato, legato (координація аплікатури рук);

знати позначення вивчених динамічних відтінків та вміти їх відтворювати під час гри гам (мажорних і мінорних) у тональностях до 2-х знаків, вправ, етюдів та вивчених п'єс;

виконувати 4 твори на ксилофоні, 2 п'єси в ансамблі.

Ударна установка

демонструвати початкові навички гри на ударній установці окремо кожною рукою;

знати основні ритми та грати види ритмічного поділу та вправи по чергово руками;

грати початкові вправи із долученням великого барабану, хету на 2 та 4 долю та вправи різного характеру під метроном;

застосовувати прості рудименти (роли, парадідли) під час гри на установці;

мати уявлення про музичні стилі «Rock», «Disco», музичні жанри «марш», «вальс», «полька»;

грати твори в супроводі фонограми «мінус»;

виконувати 5-10 вправ та етюдів; 2 сольних твори; 4-6 творів у супроводі фонограми «мінус».

Третій рік навчання

Мета третього року навчання – робота над симетричною постановкою рук на малому барабані; вдосконалення постановки рук, тулуба, ніг на ксилофоні; ознайомлення з постановкою рук на інструментах 4-ма паличками (маримба, вібрафон), вдосконалення посадки за ударною установкою; продовження роботи над виконавською технікою (відповідно до рівня складності поточного етапу навчання); розбір «техніки Меллера» (Sanford A. Moeller); вивчення різних варіантів аплікатури; робота над відчуттям метроритму; використання рудиментів; ознайомлення з інструментами бонго, бубон, гуїро, дарбука, дерев'яна коробочка, дзвіночки, кабаца, камесо, ковбели, конг, кастаньєти, маракаси, пандейра, табла, тамбурин, трикутник, тріскачка, чокало, шейкери та іншими; вивчення прийомів гри на них, а також на малому барабані («дріб» на *piano ma forte*), оркестрових інструментах (на оркестрових

тарілками, на дзвіночках тощо), латиноамериканських інструментах – перкусії (прийоми гри руками (конги, бонги); прийом звуковидобування на клавісі; гра восьмих та шістнадцятих на шейкері тощо).

**Розподіл змісту навчальної програми за модулями
третього року навчання**

Навчальні модулі	Зміст навчання	Середня кількість годин (2 год./тижд.)	Результати навчання
<p>Навчальний модуль 9. Робота над технікою гри рук на малому барабані різними постановками. Робота над творами. Опанування «техніки Меллера» (Sanford A. Moeller). Постановка рук на маримбі.</p>	<p>Малий барабан Гра вправ на малому барабані на розвиток техніки рук. Вивчення прийомів тремоло (дріб) на (<i>forte</i>) та (<i>piano</i>). Вивчення розмірів: 9/8, 12/8, 5/8. Розбір «техніки Меллера» (Sanford A. Moeller). Вивчення сольного твору на малому барабані. Ксилофон Гра гам в тональностях до 3-х знаків на ксилофоні вправами на розвиток техніки. Гра ломаного тризвуку та D7 Розбір твору на ксилофоні. Маримба вібрафон Ознайомлення з маримбою (постановка). Ударна установка Гра вправ на ударній установці на координацію рук та ніг. Розбір сольного твору. Положення та гра ніг під час виконання стилю «Samba».</p>	<p style="text-align: center;">16</p>	<p>Малий барабан Грає вправи на розвиток техніки із синкопами та лігою. Опанував навички прийому гри «дріб» на (<i>forte</i>) та (<i>piano</i>). Вміє в повільному темпі відтворювати гру руками відповідно до «техніки Меллера» (Sanford A. Moeller). Грає вивчений твір на малому барабані. Ксилофон Грає гами в тональностях до 3-х знаків різними технічними прийомами. Грає тризвуки та D7 в повільному темпі. Маримба вібрафон Тримає 4 палички на маримбі. Ударна установка Вміє чітко координувати гру рук та ніг в повільному темпі на ударній установці. Виконує сольний твір на ударній установці. Вірно грає ногами стиль «Samba» в повільному темпі.</p>
<p>Навчальний модуль 10. Робота над технікою гри рук на малому барабані та ксилофоні. Робота над</p>	<p>Малий барабан Вивчення та гра творів на малому барабані з акомпанементом. Розбір та гра сольних творів. Продовження роботи над дробом. Розбір вправ на «маршові»</p>	<p style="text-align: center;">16</p>	<p>Малий барабан Виконує твори на малому барабані як під акомпанемент, так і сольно. Володіє початковими навичками гри дробу на малому барабані.</p>

<p>творами. Робота над технічними вправами на маримбі. Опанування гри руками «техніки Меллера» (Sanford A. Moeller).</p>	<p>прийоми. Гра поліметричних вправ 3x2, 2x3. Удосконалення метроритму під метроном на малому барабані (та/або ударна установка). Продовження роботи під час гри вправ на розвиток «техніки Меллера» (Sanford A. Moeller). Ксилофон Вивчення та гра творів з акомпанементом. Маримба вібрафон Ознайомлення з постановками Гарі Бертона та Лі Говард Стівенсона. Робота над технікою гри 4-ма паличками на маримбі та вібрафоні. Ударна установка Гра твору на ударній установці в супроводі фонограми «мінус». Розбір інструментів латиноамериканської групи.</p>		<p>Грає нові вправи із застосуванням «маршових» прийомів. Розуміє поліметрію 3x2, 2x3. Грає чітко під метроном метроритмічні вправи в повільному темпі. Розуміє особливості гри вправ «технікою Меллера» (Sanford A. Moeller). Ксилофон Виконує твори на ксилофоні під акомпанемент і сольно. Маримба вібрафон Вміє тримати 4 палички на маримбі та вібрафоні. Знає постановки Гарі Бертона та Лі Говард Стівенсона. Ударна установка Виконує твори на ударній установці як сольно, так і в супроводі фонограми «мінус». Володіє інструментами латиноамериканського походження.</p>
<p>Навчальний модуль 11. Робота над вправами на малому барабані. Розбір сольних творів на барабані та маримбі. Робота над музичними стилями «Samba», «Swing» (ударна установка). Робота над музичними творами з акомпанементом. Робота над постановкою</p>	<p>Малий барабан Робота над вправами у розмірах 9/8, 12/8, 5/8. Гра ритмічних вправ за «технікою Меллера» (Sanford A. Moeller) (прийом «рух батога»)). Гра дробу різними видами ритмічного поділу (цілими, половинними, чвертями). Вивчення прийомів: «Multiple Bounce Roll» (без певної кількості ударів, прижимна дріб) на <i>piano</i> та «Double stroke roll» (подвійний удар) на <i>forte</i>. Робота над вдосконаленням дробу. Розбір творів на малому барабані. Гра ритмічних вправ з використанням рудиментів, дідлів, парадідлів вірною аплікатурою.</p>	<p>20</p>	<p>Малий барабан Читає вправи з листа в повільному темпі у розмірах 9/8, 12/8, 5/8. Виконує прості вправи за «технікою Меллера» (Sanford A. Moeller) (прийом «рух батога»)). Грає дріб різними видами ритмічного поділу, вірною аплікатурою. Знає прийоми «Multiple Bounce Roll» та «Double stroke roll». Виконує твори під акомпанемент на малому барабані та ксилофоні. Виконує нові вправи з використанням рудиментів, дідлів, парадідлів. Ксилофон Грає гами у тональностях з 3-ма знаками.</p>

<p>4 паличок на маримбі та вібрафоні.</p>	<p>Ксилофон Гра гам у тональностях з 3-ма знаками на ксилофоні різними видами ритмічного поділу. Робота над штрихами. Розбір творів. Маримба вібрафон Розбір простого твору на вібрафоні та маримбі (4-ма паличками). Ударна установка Гра під метроном соло на ударній установці. Розбір твору в супроводі фонограми «мінус». Розбір особливого джазового стилю «Swing». Особливості положення правої руки під час гри із застосуванням тарілки «Ride».</p>		<p>Знає штрихи на ксилофоні Маримба вібрафон Грає твір 4-ма паличками на маримбі та вібрафоні. Ударна установка Грає «Swing». Володіє положенням правої руки під час гри із застосуванням тарілки «Ride». Виконує твір на ударній установці в супроводі фонограми «мінус».</p>
<p>Навчальний модуль 12. Робота відскоком та постановкою рук на барабані. Робота над творами. Застосування «техніки Меллера» (Sanford A. Moeller) під час гри вправ на малому барабані.</p>	<p>Малий барабан Вивчення творів на малому барабані з акомпанементом. Вивчення творів зі складними видами ритмічного поділу на малому барабані. Гра традиційною (асиметричною) постановкою рук прийомами дідли, флейми. Ксилофон Вивчення творів на ксилофоні з акомпанементом. Робота над тремоло із переходом з різних рук. Маримба вібрафон Вивчення твору на маримбі. Робота над технікою використання демпферу на вібрафоні. Ударна установка Гра в біг-бенді, оркестрах, ансамблях у різних стилях. Гра на ударній установці творів сольо та в супроводі фонограми «мінус». Гра в ансамблях на перкусії та інструментах оркестрової групи.</p>	<p>18</p>	<p>Малий барабан Виконує твори з акомпанементом зі складними видами ритмічного поділу. Грає традиційною постановкою дідли, флейми. Ксилофон Виконує на ксилофоні твори з розширеною інтонаційною складовою. Маримба вібрафон Виконує твір на маримбі. Володіє та застосовує на практиці гру з демпфером на вібрафоні. Ударна установка Грає в ансамблях оркестрах, біг-бендах, чітко відтворює стилі та жанри як по нотах, так і на слух.</p>
<p>Всього годин:</p>	<p>70 (з них резервних – 4)</p>		

За підсумками третього навчального року учень/учениця повинен/повинна:

Малий барабан

демонструвати гру різними постановками рук на інструменті;
володіти технікою гри з використанням видів ритмічного поділу (тріoley, шістнадцятих, квінтолей та секстолей) на малому барабані починаючи вправи з різних рук;

грати рудименти правильною аплікатурою;

грати ритмічні вправи із синкопованим та пунктирним ритмами;

грати дріб та знати прийоми гри дріб: на *piano* – «Multiple Bounce Roll» (без певної кількості ударів, прижимна дріб), на *forte* – «Double stroke roll» (подвійний удар);

засвоїти «техніку Меллера» (Sanford A. Moeller) (прийом «рух батога»);

знати розміри 9/8, 12/8, 5/8, поліметрію 3x2, 2x3;

виконувати вправи із змінами темпів та змінною опірністю рук (ліва права); вправи з акцентами на сильну долю (восьмі, тріолі, шістнадцяті, квінтолі, секстолі); вправи з акцентами на сильну долю (восьмі, тріолі, шістнадцяті, квінтолі, секстолі), вправи «маршової техніки рук» під час застосування гри на маршових барабанах;

виконувати роботу над двійками (положення рук пальців передпліччя);

грати під метроном;

читати ноти з листа;

знати та розуміти вивчені нотні терміни;

виконувати роботу над синкопами;

грати традиційною (асиметричною) постановкою рук прийомами дідли, флейми;

виконувати 4 твори з акомпанементом, 20-30 етюдів на малому барабані, 2 твори сольо.

Ксилофон

демонструвати правильну постановку рук (поворотність кисті руки), тулуба (на повний діапазон під час виконання), ніг на ксилофоні;

опанувати весь діапазон інструмента;

грати гами в тональностях до 3-х знаків (мажор та мінор), вправи для розвитку технічності та швидкості рук;

розвиток виконання прийому тремоло, перехід із ноти в ноту (з різних рук);

грати ломаний тризвук та D₇ в мажорі;

розбирати штрихи та прийоми гри;

знати та розуміти нові музичні терміни;

виконувати 4-6 різнохарактерних твори.

Маримба та вібрафон

знати та розрізняти інструменти, їх складові частини та діапазони;

слідкувати за постановкою рук на інструментах 4-ма паличками використовуючи різні прийоми: традиційна, постановки Гарі Бертона та Лі Говард Стівенсона;

грати акорди 4-ма паличками в гармонічному викладі;
знати принципи звуковидобування на маримбі та вібрафоні;
володіти технікою користування демпфером на вібрафоні;
виконувати 1-2 твори.

Ударна установка

грати ритмічні вправи на томах разом з використанням пульсацій правої та лівої ноги на бас-бочці та хеті;
грати вправи для розвитку та вдосконалення техніки ніг;
слідкувати за виконавською поставою за ударною установкою;
знати положення правої руки під час виконання ритмічних вправ з використанням тарілки «Ride»;
застосовувати парадідли, дідли, роли на томах;
грати стилі «Rock», «Disco»;
демонструвати збалансовану гру рук та ніг на ударній установці;
мати уявлення про латиноамериканську музику, стиль «Samba»;
володіти технікою гри правої ноги (великий барабан) та лівої (хет);
вміти здійснювати розбір особливого джазового стилю «Swing»;
виконувати 4 твори в супроводі фонограми «мінус» та 2-4 соло.

Оркестрові інструменти (за наявності)

знати та вміти використовувати прийоми гри на великому барабані;
знати та вміти використовувати прийоми гри на оркестрових тарілках;
володіти технікою та прийомами гри на дзвіночках.

Ознайомлення з Латиноамериканськими інструментами – перкусія (за наявності)

володіти прийомами гри руками (конги, бонги);
знати та вміти використовувати прийом звуковидобування на клавісі;
грати вісімки та шістнадцяті на шейкері;
слідкувати за виконавською поставою під час гри на кахоні та знати прийоми гри на ньому;
відтворювати прийоми та види звуків на кахоні;
знати такі інструменти: бонго, бубон, гуїро, дарбука, дерев'яна коробочка, дзвіночки, кабаца, камесо, ковбели, конга, кастаньети, маракаси, пандейра, табла, тамбурин, трикутник, тріскачка, чокало, шейкери тощо.

Четвертий рік навчання

Мета четвертого року навчання – корегування набутих навичок з виконавської постави; робота над урізноманітненням різних видів техніки і прийомів гри на ударних інструментах та їх використання в різних комбінаціях; удосконалення гри різновидів ритмічного поділу; опанування штрихів з правильною аплікатурою; вивчення різнохарактерних творів відповідної технічної складності.

**Розподіл змісту навчальної програми за модулями
четвертого року навчання**

Навчальні модулі	Зміст навчання	Середня кількість годин (2 год./тижд.)	Результати навчання
<p>Навчальний модуль 13. Вдосконалення техніки рук на малому барабані та ксилофоні. Робота над «Groove» на ударній установці. Розбір творів.</p>	<p>Малий барабан Читання етюдів різного метроритмічного змісту на малому барабані. Робота над дробом. Робота над рудиментами. Гра вправ на закріплення «замку» як в універсальній, так і в традиційній (асиметричній) постановці рук. Ксилофон Гра гам, арпеджіо та тризвуків. Розбір твору. Маримба вібрафон Гра акордів на маримбі. Розбір твору на маримбі. Гра етюдів на розвиток техніки 4-х паличок. Ударна установка Гра ритмічних вправ під метроном на ударній установці. Розбір творів гра творів у супроводі фонограми «мінус» та метроном. Робота над «Groove»-відчуттям, що виникає в результаті зсуву часток за часом у ритмічній пульсації.</p>	<p style="text-align: center;">16</p>	<p>Малий барабан Володіє координацією рук і ніг на ударній установці. Чітко тримає палички в «замку». Ксилофон Грає гами різними видами ритмічного поділу. Маримба вібрафон Грає акорди на маримбі, контролюючи кожен паличку окремо. Ударна установка Чітко грає ритмічні вправи на ударній установці. Вміє зробити розбір творів на вивчених інструментах. Відчуває зсув часток під час ритмічної пульсації.</p>
<p>Навчальний модуль 14. Робота над вдосконаленням гри різними видами ритмічного поділу правильною аплікатурою. Розбір флеймів (форшлагів). Робота над</p>	<p>Малий барабан Гра вправ на перемену динаміки (<i>piano</i> та <i>forte</i>). Вдосконалення техніки «маршового» напрямку. Гра різними видами ритмічного поділу правильною аплікатурою. Гра сольних творів у швидкому темпі. Виконує твори під</p>	<p style="text-align: center;">16</p>	<p>Малий барабан Чітко читає вправи з нот різними видами ритмічного поділу. Виконує вправи на «маршову» техніку. Грає флейми (форшлагів) різної конфігурації. Ксилофон Володіє технікою тремоло. Виконує чітко твори з акомпанементом.</p>

репертуаром.	<p>акомпанемент на малому барабані. Гра флеймів (форшлагів) різної конфігурації. Ксилофон Виконує твори під акомпанемент на ксилофоні. Маримба вібрафон Вивчення твору на маримбі або вібрафоні з використанням акордів. Ударна установка Робота над розвитком техніки рук та ніг при грі різних видів ритмічного поділу. Збалансована гра вертикалі (хету малого барабану та великого барабану) під час виконання етюдів.</p>		<p>Маримба Правильно виконує гармонічний виклад акордів на маримбі. У швидкому темпі виконує сольні твори. Ударна установка Гра вправи на різні види ритмічного поділу для розвитку рук на ніг. Виконує етюди збалансованою грою по вертикалі (хету малого барабану та великого барабану).</p>
<p>Навчальний модуль 15. Робота над гамами. Робота над творами. Прийоми гри на вібрафоні. Гра в супроводі фонограми.</p>	<p>Малий барабан Гра етюдів на поліметрію 4x3, 3x4. Ознайомлення з прийомами гри «рім-шот», «рім-клік». Опанування «маршової» техніки з елементами «Drumline». Ксилофон Продовження роботи над гамами в тональностях до 4-х знаків різними видами ритмічного поділу. Маримба вібрафон Робота над звуком під час гри акордів на маримбі та вібрафоні. Розбір прийомів гри на вібрафоні із демпфером. Ударна установка Гра різножанрових творів під фонограму та в супроводі фонограми «мінус».</p>	20	<p>Малий барабан Виконує рудименти в правильній аплікатурі з поступовим прискоренням темпу. Читає етюди на поліметрію. Володіє прийомами гри «рім-шот», «рім-клік» під час гри на малому барабані. Демонструє гру «маршової» техніки з елементами «Drumline». Ксилофон Грає гами в тональностях до 4-х знаків різними видами ритмічного поділу. Маримба вібрафон Вміє використовувати демпфер під час глушіння звуків на вібрафоні. Ударна установка Чітко виконує партію ударної установки в міксі з фонограмою. Відчуває звуковий баланс між «мінусом» та власною грою.</p>

<p>Навчальний модуль 16. Робота над вдосконаленням техніки рук. Втілення художніх задумів у творах. Чітке тримання ритму під час колективного виконання.</p>	<p>Малий барабан Заняття під метрономом. Колективне музикування.</p> <p>Ксилофон Гра гам різними штрихами. Робота над технічною стороною в творах. Вивчення музичних творів напам'ять.</p> <p>Маримба вібрафон Гра мажорих тризвуків по хроматизму. Працювати над якісним звуком на вібрафоні як двома паличками, так і чотирма.</p> <p>Ударна установка Гра в ансамблях, оркестрах біг-бендах. Розбір стилю «Funk». Робота над «Groove» у різних стилях</p>	<p>18</p>	<p>Малий барабан Володіє виконавською технікою (відповідно до індивідуальних можливостей).</p> <p>Ксилофон Грає твори різної складності відповідно до індивідуальних можливостей. Грає гами та арпеджіо різними штрихами.</p> <p>Маримба вібрафон Демонструє якісний звук на вібрафоні як двома паличками, так і чотирма.</p> <p>Ударна установка Вміє тримати темп під час гри на ударній установці в колективах (духовий оркестр, біг-бенд). На підсумковому екзамені виконує твори напам'ять, чітко тримає ритм. Грає в стилі «Funk». Вдосконалює «Groove» під час гри в різних стилях.</p>
<p>Всього годин:</p>		<p>70 (з них резервних – 4)</p>	

За підсумками четвертого навчального року учень/учениця повинен/повинна:

Малий барабан

- здійснювати контроль над постановкою рук, пальців, тулуба;
- демонструвати прийоми гри дробу, флейм (форшлаг), гри подвійних ударів, гри «рім-шот» «рім-клік», «маршової» техніки з елементами «Drumline»;
- володіти технікою гри тремоло на різні динамічні відтінки, інтервали;
- демонструвати вдосконалення пальцевої техніки;
- виконувати штрихи, вивчені за період навчання правильною аплікатурою;
- грати рудименти;
- виконувати гру подвійних ударів;
- володіти різкою зміною динаміки (*piano* та *forte*);
- грати вправи на поліметрію 4x3, 3x4;
- знати та грати у розмірах: 4/8, 1/2, 2/2;
- грати 4-6 різнохарактерних творів, 2 з яких віртуозного характеру;
- читати з листа в помірному темпі як прості, так і складні метроритмічні вправи з різними видами ритмічного поділу;
- грати етюди 10-20, парадідли, дідли, флейми двійки, рудименти на належному початковому рівні певною аплікатурою, 2-4 соло на барабані;

володіти та застосовувати «техніку Меллера» (Sanford A. Moeller) на початковому рівні;

грати дріб різними техніками (на *piano*) та (на *forte*).

Ксилофон

грати гами в тональностях до 4-х знаків різними прийомами та штрихами; демонструвати гру тремоло на legato перехід від однієї ноти до другої в інтервал терцію та кварту;

грати ламаний тризвук та арпеджіо D₇ з різних рук;

знати й розуміти форми музичних творів;

грати подвійні ноти різними інтервалами;

виконувати чотири музичні твори на рік.

Маримба та вібрафоні

демонструвати вдосконалену поставу на 4 палички, володіти постановкою рук, пальців «замок» стабільний;

грати мажорні тризвуки по хроматизму, знати специфіку розташування паличок у різних позиціях акорду;

грати тризвуки в гармонічному та мелодичному викладенні;

грати гами вверх та вниз кожною паличкою окремо;

вміти вивчити та виконати твір на 4 палички;

грати твори на вібрафоні з використанням демпферу;

демонструвати якісний звук на вібрафоні як двома паличками, так і чотирма.

Ударна установка

демонструвати удосконалення гри видів ритмічного поділу з роботою ніг як окремо, так і почергово;

володіти виконавською технікою (удосконалити техніку рук, ніг);

вміти виконувати вправи на координацію рухів рук та ніг;

грати рудименти та дідли на ударній установці, знати методи їх застосування;

робота над «Groove» відчуттям що виникає в результаті зсуву часток за часом в ритмічній пульсації ;

вміти здійснювати розбір стилю «Funk», знати особливості його виконання;

мати уявлення про сучасні прийоми гри на інструменті;

вільно володіти стилями («Rock», «Disco», «Funk», «Swing»);

вміти читати перкусійні ноти з листа;

демонструвати колективне музикування в класах на інструментах під супровід викладача або в супроводі фонограми «мінус»;

грати 2-4 твори в супроводі фонограми «мінус»; 2-4 твори – сольно.

6. Критерії оцінювання рівня досягнення результатів навчання

Механізм оцінювання має спиратися на актуальні тенденції сучасної педагогіки, зокрема на особистісно-орієнтований підхід до учнів для виховання

в них цілеспрямованості, бажання подолати труднощі та досягти певних успіхів у набутті компетентностей (знань, умінь та навичок, розуміння, ставлення).

Навчальні досягнення учня/учениці *першого-другого років навчання* підлягають **вербальному оцінюванню** за чотирма рівнями:

початковий – «потребує уваги і допомоги».

середній – «досягає результату за допомогою викладача».

достатній – «демонструє помітний прогрес».

високий – «має значні успіхи».

Для здійснення вербального оцінювання рекомендовано використовувати **Свідоцтво досягнень учнів**, яке надає батькам і учню/учениці зрозумілий та структурований зворотний зв'язок про його/її навчальний поступ, набуття компетентностей під час навчального року. Нижче наведено рекомендований зразок Свідоцтва досягнень з навчальної дисципліни «Музичний інструмент – ударні інструменти».

На *третьому-четвертому роках навчання* рекомендований зразок **Свідоцтва досягнень доповнюється визначенням балів за 12-ти бальною шкалою**. **Бальне оцінювання** передбачає поділ досягнутих результатів на 4 рівня:

початковий (1-3 бали).

середній (4-6 бали).

достатній (7-9 балів).

високий (10-12 балів).

Свідоцтво досягнень з навчальної дисципліни «Музичний інструмент – ударні інструменти»

Характеристика особистих досягнень учня/учениці	має значні успіхи (10-12 балів)	демонструє помітний прогрес (7-9 балів)	досягає результату з допомогою викладача (4-6 балів)	потребує уваги і допомоги (1-3 бали)
Демонструє правильну посадку за інструментом та організований виконавський апарат під час гри на інструменті.				
Володіє основним способом звукоутворення – удар та штрихами <i>staccato</i> (удар), <i>legato</i> та специфічними виконавськими прийомами.				
Демонструє володіння виконавською технікою (відповідного рівня складності поточного етапу навчання).				
Знає та розуміє специфіку гри на різних ударних інструментах.				
Демонструє початкові практичні навички (залежно від фізіологічних можливостей учня/учениці).		-		
Вміє описати враження після				

прослуховування творів різних жанрів та характерів.				
Знає, розуміє та виконує вивчені стилі.				
Вільно читає з листа нотні тексти відповідної складності.				
Підбирає на слух знайомі ритми та мелодії.				
Розуміє та дотримується правил поведінки під час публічного виступу та проведення мистецьких заходів.				
Демонструє навички гри в ансамблі та в супроводі фонограми «мінус».				
Вміє об'єктивно оцінювати результати своєї навчальної діяльності.				
Використовує для самоосвіти різні джерела інформації.				

Свідоцтво рекомендовано заповнювати кожного семестру або раз на рік.

Оцінювання на завершальному році опанування типової навчальної програми передбачає зіставлення досягнень учня/учениці з конкретними очікуваними результатами навчання, визначеними типовою освітньою програмою з музичного мистецтва.

7. Список інформаційних джерел

1. Андреева Е. Ударні інструменти сучасного симфонічного оркестру : довідник. Київ : Музична Україна, 1990. 80 с.
2. Барсова И. Предисловие. *Ударные инструменты в современном оркестре*. Москва : Сов. композитор, 1982. С. 3–5.
3. Бауэр Т. Психическое развитие младенца / пер. с англ. А. Б. Леоновой. Москва : Прогресс, 1979. 319 с.
4. Ветров С. Сборник упражнений и этюдов для малого барабана. Москва : Аллегро, 2008. 72 с.
5. Галоян Э. Практический метод игры на литаврах. Москва : Сов. композитор, 1974. 137 с.
6. Гарбузов Н. Зонная природа темпа и ритма. Москва : АН СССР, 1950. 73 с.
7. Григорьев В. Ю. Некоторые проблемы специфики игрового движения музыканта-исполнителя. *Вопросы музыкальной педагогики: сб. статей / сост. В. И. Руденко*. Москва : Музыка, 1986. Вып. 7. С. 65–80.
8. Грищенко Л. А. Психология восприятия, внимания, памяти : учеб. пособ. Екатеринбург : Изд-во Урал. гос. проф.-пед. ун-та, 1994. 83 с.
9. Денисов Э. Ударные инструменты в современном оркестре. Москва : Сов. композитор, 1982. 255 с.
10. Егорова Т., Штейман В. Ритмические упражнения для малого барабана. Москва : Музыка, 2010. 40 с.
11. Закиян Х. Школа игры на малом барабане. Ереван : Луйе, 1986. 183 с.
12. Зиневич В., Борин В. Курс игры на ударных инструментах. Ленинград : Музыка, 1980. Ч. I. 197 с.

13. Кизант Г. Техника игры на ударных инструментах. Киев, 1986.
14. Китцер Р. Самоучитель для малого барабана. Санкт-Петербург : Лейпциг : Циммерман, 1891. 130 с.
15. Ксилофон 1-2 классы. Репертуар ДШИ / ред., сост. А. Школяр. Крымск, 2011. 42 с.
16. Ксилофон 2-3 классы. Репертуар ДШИ / ред., сост. А. Школяр. Крымск, 2012. 46 с.
17. Ксилофон 3-4 классы. Репертуар ДШИ / ред., сост. А. Школяр. Крымск, 2013. 58 с.
18. Купинский К. Школа игры на ударных инструментах. Москва : Музыка, 1981. 208 с.
19. Нотная папка ударника № 1 [Ноты] : начальный этап обучения : тетр. 1 для малого барабана / ред.-сост. Г. Бутов. Москва : Дека-ВС, 2005. 96 с.
20. Осадчук В. Этюды для малого барабана. Ленинград : Музыка, 1988. 91 с.
21. Пьесы для ксилофона и фортепиано [Ноты] / сост. С. А. Макаров. Москва : 2002. 39 с.
22. Пекарский М. И. Музыка для ударных инструментов. Москва : Сов. музыка, 1983. 108 с.
23. Раздобудов А. Школа игры на ударных инструментах : учеб. пособ. Москва : Изд. В. Катанский, 2008. 160 с.
24. Резевский З. Школа игры на ударных инструментах. Рига, 1969. 215 с.
25. Сборник упражнений для ксилофона / сост. С. Ветров. Москва : Серебряные нити, 2008. 35 с.
26. Снегирев В. Школа игры на двухрядном ксилофоне (маримбе). Москва : Музыка, 1983. 126 с.
27. Снегирев В. Методика обучения игре на ударных инструментах. Москва, 2003.
28. Тизар Дж. Этюды для малого барабана. Прага, 1966. 66 с.
29. Хрестоматия для ксилофона и малого барабана: младшие классы ДМШ: пьесы, ансамбли, этюды, упражнения /сост. Т. Егорова, В. Штейман. Москва : Музыка, 2015. 128 с.
30. Drum Rudiments. Percussive Arts Society PAS. URL: [youtube.com/watch?v=ONTwonwbnNA](https://www.youtube.com/watch?v=ONTwonwbnNA) (дата звернения: 20.12.2019).
31. Afro-Cuban Coordination for Drumset / Maria Martinez. Los Angeles, California : Musicians Institute Press, 1999. 80 p.
32. Buddy Rich's. Modern interpretation of snare drum rudiments / Ted MacKenzie, Buddy Rich. Book/2-DVDs. New York : Music Sales America, 2006. 120 p.
33. Burns R., Feldstein S. Elementary percussion solos. Frankfurt : Alfred Music, 1999. 156 p.
34. Chambers D. Serious Moves. DVD. Alfred Pub Co. 2005.

35. Chapin J. Advanced Techniques for the Modern Drummer: Coordinated Independence as Applied to Jazz and Be-Bop. Book & CD-ROM. Van Nuys, California : Alfred Music, 2002. Vol. 1. 64 p.
36. Contemporary Drumset Techniques: Innovative Concepts for the Contemporary Drummer / Rick Latham. Book & 4 CDs. Van Nuys, California : Alfred Music, 2009. 64 p.
37. Linear Drumming. Spiral-bound / Mike Johnston. MIKESLESSONS. 2012. 84 p.
38. Linear Time Playing: Funk & Fusion Grooves for the Modern Styles / Gary Chaffee. Book & CD. Van Nuys, California : Alfred Music, 1993. 72 p.
39. Stone George Lawrence. Stick Control For The Snare Drummer. George B. Stone & Son, Inc.; Cover Stained edition. 1985. 44 p.
40. Tommy Egoe's. Grooveessentials. DVD. 1996. 96 p.
41. Weckl D. A Natural Evolution, How To Develop Technique. DVD. 2008. 60 minutes.
42. Weckl D. Back to Basics: An Encyclopedia of Drumming Techniques. John Riley, Dave Weckl. Book & CD. Van Nuys, California : Alfred Music, 1993. 44 p.